

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל
תשיעי
קובץ
שלשלת האור
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תבא

(חלק כט שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תבא, י"טז אלול, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תבא ב

שעליהם לא נאמר השיעור דחגירת הציפורן⁵.

[והביאו ראיה לזה: באבני בית המקדש מצינו במפורש⁶ שנתבקעו ע"י השמיר, ובתוס'⁷ מבואר שע"י השמיר אי אפשר שהאבנים יהיו שלימות לגמרי באופן שלא תהיה בהם פגימה אפילו "כדי שתחגור בה הציפורן"]⁸.

ב. לאחר שתי ההלכות הנ"ל (ולאחרי הדין "אבן שנגע בה הברזל . . והבונה כו") כתב הרמב"ם בהלכה בפני עצמה⁹: אבן שנפגמה או שנגע בה ברזל אחר שנבנית במזבח או בכבש אותה האבן פסולה והשאר כשירות.

ומזה שגם כאן לא הזכיר הרמב"ם שיעור הפגימה, ובפרט שדין זה מופיע לאחר ההפסק בדין "אבני היכל ועזרות שנפגמו כו", אשר (לפי

א. כתב הרמב"ם בהלכות בית הבחירה¹: "כל אבן שנפגמה כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה הרי זו פסולה לכבש ולמזבח שנאמר² אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'". וסיים הלכה זו: "וכן אבני ההיכל והעזרות שלמות היו".

ובהמשך דבריו³: אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו פסולין ואין להן פדיון כו' (ורק לאחר זה בא הדין דפגימה באבן לאחר שנבנית במזבח, כדלקמן סעיף ב).

ובפשטות נראית כוונתו, שאף "אבני היכל ועזרות שנפגמו" שיעור פגימתן הוא "כדי שתחגור בה הציפורן", כדבריו לעיל לענין אבן שנפגמה הפסולה לבנין הכבש והמזבח. ומה שלא פירש שיעור זה בהלכה זו, הוא מפני שהדברים באים בהמשך להלכה שלפניה, וממילא לא הוצרך לחזור ולהזכיר השיעור בשנית.

אבל יש מפרשים⁴ שדייקו שלא כן: מזה שלגבי אבני ההיכל והעזרות כתב רק "שלימות היו", ולא הזכיר בענינן (בהלכה שלאחרי זה) את שיעור חגירת הציפורן (ובריש דבריו כתב בפירוש ששיעור הפגימה באבן "כדי שתחגור כו") פוסל (רק) לכבש ולמזבח, מוכח,

(5) וממשיך (הפר"ח): ולא נתבאר בתלמוד כמה שיעור פגימתן ולפיכך לא הזכירו הרב.
(6) גיטין סח, א"ב. סוטה מח, ב.
(7) ד"ה וכמה – חולין יח, א (וש"נ) – הובא בכס"מ לרמב"ם הל' ביהב"ח כאן (וראה חידושים וביאורים מהעיב"ץ לרמב"ם שם פ"א הי"ג).
(8) אמנם מתוס' שם בסופו (ובסוכה מט, א סד"ה שכל; זבחים נד, ב סד"ה אבנים) משמע, דגם באבני ביהמ"ק פסול בחגירת הציפורן – ראה שירי קרבן לירושלמי סוטה פ"ט הי"ג שהקשה על הפר"ח הנ"ל. וראה מנ"ח מצוה צה בתחלתה מש"כ בדעת הרמב"ם. אבל כדברי הפר"ח (במים חיים) כתב גם במהרי" קורקוט על הרמב"ם כאן (נדפס מכת"י ברמב"ם הוצאת שולזינגער נ"י. תש"ז, ובספר בפ"ע נ"י. תשל"ג).
(9) הט"ז.

(1) פ"א הי"ד.
(2) פרשתנו כז, ו.
(3) הלכה טו.
(4) מים חיים (להפר"ח) על הרמב"ם כאן.

המפרשים הנ"ל) נשתנה שיעור הפגימה בהם מדלעיל, משמע שגם באבן מזבח לאחר שנבנית במזבח, שיעור הפגימה אינו כדי שתחגור כו'.

ואע"פ שבפשטות היה לנו לנקוט שהשיעור בזה הוא אכן אותו השיעור שבהלכה הראשונה הנ"ל, "כל אבן שנפגמה כדי שתחגור כו' פסולה לכבש ולמזבח" – יש לומר שישנו חילוק בין האבנים העומדות לבנין המזבח ובין האבנים לאחר שנבנו, דכיון שהפסול דפגימה למדנו (כמ"ש הרמב"ם) מהכתוב, "אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'", דקאי בבנין המזבח¹⁰, יש מקום לומר שאחר שנבנה המזבח נשתנה שיעור הפגימה בו¹¹.

ואע"פ שבגמרא¹² הוזכר השיעור "כדי שתחגור בה הציפורן" לענין "פגימת המזבח" – ובפשטות המדובר הוא באבני המזבח לאחר שנבנו במזבח¹³ – מכל מקום, מזה גופא שהרמב"ם שינה כאן מלשון הגמרא (אע"פ שבדרך כלל העתיק את דיני הגמרא, כצורתם וכלשונם¹⁴), והזכיר

את שיעור פסול הפגימה "כדי שתחגור בה הציפורן" בשייכות לבנין הכבש והמזבח דוקא, ע"פ הכתוב, "אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'" (ולא קבע סדר ההלכות באופן שהשיעור של חגירת הציפורן יכלול להדיא¹⁵ גם את האבנים לאחר שנבנו במזבח, כבגמרא), משמע, שבאבנים אלו (לדעת הרמב"ם) לא נאמר השיעור "כדי שתחגור בה הציפורן".

ג. אבל קשה לחלק כן בדעת הרמב"ם ולפרש ש"אבנים שלימות תבנה" מדבר רק באבנים לבנין המזבח, שהרי לא הביא הרמב"ם כל לימוד אחר לפסול אבן שנפגמה אחר שנבנית במזבח.

דהנה, הרמב"ם¹⁶ הביא שפסול אבני מזבח לאחר שנבנו במזבח נלמד מכתוב אחר, "וזבחת עליי את עולותיך ואת שלמיך וגו'¹⁷ וכי עליו אתה זוכה אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר¹⁸", ובלשונו: "דאי מאבנים שלימות הוה אמינא הני מילי בשעת בנין לכך נאמר עליו".

ומאחר שהרמב"ם (כאן) – בהלכות

בית הבחירה) לא למד זאת מכתוב זה¹⁹, צריך לומר בפשטות, כנ"ל, דסבירא

(10) ראה רמב"ן שהובא לקמן בפנים.

(11) להעיר מהפירוש במפרשים (פ' הא' בחי' היעב"ץ להל' ביהב"ח כאן הט"ז. צפע"נ תרומות ד, ג. השלמה יח, א (נעתקו בצפע"נ המלוקט להל' ביהב"ח כאן)) בדברי הרמב"ם כאן, דזה שרק אותה האבן פסולה והשאר כשירות הוא דוקא כשנבנה בכשרות ונפגם אחר שנבנית במזבח, אבל נבאו מתחלה אפי' באבן אחת פגומה (שבהלכה יד) כולו נפסל כיון שנעשה בפסול.

(12) חולין יז, סע"ב ואילך.

(13) פרש"י חולין שם בסוף העמוד. וברגמ"ה חולין שם (יח, רע"א): כדי פגימת המזבח שאם ה' מזבח פגום נפסל מלהקריב עליו. וראה להלן בפנים (מרמב"ן) ובהערה 20.

(14) יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ה. וש"נ.

(15) ובפרט שהפסיק ביניהם באבני היכל ועזרות אשר (לפי המפרשים הנ"ל) שיעורם שונה, וכנ"ל סעיף א.

(16) חולין שם סד"ה וכולן פגימתן ("וי"מ"). וראה גם ריטב"א חולין שם (יח, רע"א סד"ה כדי).

(17) יתרו כ, כא.

(18) לשון רש"י חולין שם יז, סע"ב – מזבחים נט, א (כמ"ש רש"י).

(19) והביאו (הא דזבחים שם) רק בהל' פסולי המוקדשין (פ"ג הכ"ב – נעתק לקמן סוס"ז) לגבי הפסול דקדשים, שהיו שם שחוטין".

„כל שהוא“²⁵, הרי מזה שלא נקט כאן הרמב"ם הלשון „כל שהוא“²⁶ וכיצא בזה, אלא כתב „כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה“, מובן שכוונת הרמב"ם לדייק שיש בזה שיעור מסוים.²⁷

וי"ל ההסברה בזה:

שיעור „כל שהוא“ מצינו בדברי הרמב"ם כמה פעמים, ולדוגמא: „יין שנתנסך לעכו"ם אסור בהנייה והשוטה ממנו כל שהוא לוקה... וכן האוכל כל שהוא מתקרובת עכו"ם מבשר או מפירות אפילו מים ומלח האוכל מהן כל שהוא לוקה“²⁸. ועל-דרך-זה כתב הרמב"ם בהלכות עבודה זרה לענין ע"ז²⁹ ולענין שלל עיר הנדחת.³⁰

והנה הרגוצובי³¹ הוסיף לציין לדברי הרמב"ם בהלכות שבת³²,

ליה שגם פסול הפגימה באבנים לאחר ש שנבנו במזבח יסודו הוא מהכתוב²⁰ „אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'“ שהביא בהלכה הקודמת.²¹

והדרא קושיא לדוכתא — למה לא הזכיר כאן הרמב"ם את השיעור הנ"ל (בלשון „אבן שנפגמה כשיעור זה“ וכיצא בזה)²², דמזה משמע שלא זהו השיעור בנידון דידן?

ד. ויש לומר, דהנה ידוע (שגם) בשיעור „כדי שתחגור בה הציפורן“ (בנוגע לסכין של שחיטה) מצינו שקלא-וטרין בגודל השיעור, וכמה דעות בזה²³, עד שיש אומרים ששיעור חגירת הציפורן פירושו אפילו פגימה כל שהיא.

אמנם, אפילו לדעת המפרשים²⁴ (בדברי הרמב"ם) שזהו שיעור הכי קטן,

(20) וכפשטות דברי רש"י חולין (יח, רע"א), הובא בתוס' סוכה מט, א רד"ה שכל — בתחלתו. וכהפ"י ברמב"ן שם. ח"י הרשב"א חולין שם ד"ה פגימת. וראה גם תוס' חולין יז, ב. פ"י הרא"ש מדות פ"ג מ"ד. ריטב"א חולין שם.

(21) ולהעיר ממאירי חולין שם שכתב הדרשה דאבנים שלימות לגבי הבנין ואח"כ ממש"ך, ואף אם נפגמה בשיעור זה אחר הבנין נפסל.

(22) ודוחק גדול לומר, שלא הוצרך לומר כאן שיעור הפגימה (הפוסלת) — כי החידוש בהלכה זו הוא (לא ד, אותה האבן פסולה" — שזה מובן מאליה מהלכה יד — כ"א) ד, השאר כשרות" (וראה בהנסמן לעיל הערה 11) — כי מפשטות לשון הרמב"ם משמע שבא להודיע גם דין זה ד, אותה האבן פסולה.

(23) ראה ראשונים לחולין שם. ג"כ הטורשו"ע יו"ד סי"ח ס"ב. וראה בפרטיות קו"א לשו"ע אדה"ז יו"ד שם. שו"ת הצ"צ יו"ד סט"ז ובפסקי דינים מא, ב ואילך (הנסמן ע"ג בשו"ע שם).

(24) ראה דרישה (סק"א) ופר"ח (השלם) — סק"ה יו"ד שם. פמ"ג (משב"ז) שם סק"ב. פלתי סק"א. וראה שו"ת צ"צ שם.

(25) ל' השו"ע שם. אלא שבשו"ע שם „ובלבד שתאגור בה כל שהוא אפי' חוט השערה“, והוא מהרשב"א בתורת הבית בית א' שער ב. וראה בהנסמן בהערה 23, 24.

(26) ובקריית ספר להמבי"ט הל' ביהב"ח כאן כתב „ובפגימה כל שהיא כחגירת הצפורן לא היא אבן שלימה“.

(27) ובפרט שבהל' שחיטה (פ"א הי"ד. הכ"ג. וראה מ"מ להי"ד) לא כתב הרמב"ם דהשיעור פגימה בסכין הוא כדי שתחגור. וראה תבואת שור שם סק"ה. צפע"נ הל' שחיטה שם (נעתק בצפע"נ (המלוקט) להל' ביהב"ח כאן). וראה המובא בלשד השמן על הרמב"ם הל' ביהב"ח כאן.

(28) הל' מאכלות אסורות פ"א ה"א.

(29) פ"ז הט"ו.

(30) פ"ד ה"ז.

(31) הל' מאכלות אסורות שם בסופו (צב, ד).

(32) פ"ח ה"ה.

שהביא כמה דברים שאיסור ההוצאה שלהם הוא „בכל שהוא“³³.

אמנם (לכאורה) יש חילוק בין הדברים, ובהקדם, שגדר איסור כל שהוא יש לפרש בשני אופנים:

(א) זהו השיעור באיסור זה הנידון, היינו, שיש איסורים ששיעורם בגרוגרת, בכזית וכו', ויש ששיעור האיסור בהם הוא בכל שהוא.

(ב) זהו איסור שאין לו שיעור, וממילא הרי הוא בכל שהוא – אינו בגדר שיעור³⁴.

ה. וזהו החילוק בין גדר כל שהוא באיסור ההוצאה בשבת לכל שהוא שבאיסור ע"ז:

בנוגע להוצאה בשבת, כיון שאיסור ההוצאה בדרך כלל יש לו שיעור, מובן שבדברים אלו שאיסורם הוא בכל שהוא, הרי זה מפני ש„כל שהוא“ הוא שיעורם – אם מפני שגם כל שהוא מדברים אלו הוא חשוב מצד עצמו, ועל-דרך „פלפל כל שהוא, עיטרן כל שהוא ריח טוב כל שהוא וכו“³⁵, או משום ש„מצניעים אותם לגניזה“³⁵ – בני אדם מחשיבים (ומצניעים) מדברים אלו גם כל שהוא.

משא"כ בנוגע לעיר הנדחת, ועל-

דרך-זה ע"ז בכלל, שנאמר בהם³⁶, „ולא ידבק בידך מאומה מן החרם“³⁷ – איסור „כל שהוא“ אינו מפני ש„כל שהוא“ הוא גדר שיעור, אלא מפני שאיסור עבודה זרה אין לו שיעור – „מאומה“. ובלשון הרמב"ם³⁸: כיון שאיסור זה משום עבודת כוכבים ומזלות הוא אין לו שיעור ונאמר בעבודת כוכבים ומזלות ולא ידבק בידך מאומה מן החרם.

ו. עפ"ז יש לבאר גם דברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה, ובהקדם:

ידוע³⁹ שאין דרכו של הרמב"ם להזכיר בפירוש דינים מחודשים (מלבד במקומות אלו שכתב בהם „ויראה לי“, הנמצאים בספר היד במספר מצומצם, כיוצאים מן הכלל⁴⁰), אבל, בכמה מקומות שינה לשונו וסידר דבריו באופן שיש ללמוד מהם חידוש בדין פרטי.

ועל-דרך-זה י"ל בנידון דידן: בזה שדייק הרמב"ם להזכיר שיעור פגמת האבן „כדי שתחגור בה הציפורן“ דוקא בנוגע לבנין אבן במזבח ובכבש – דלא כבש"ס, כנ"ל – ובהמשך דבריו, לענין

(36) ראה יג, יח. הובא ברמב"ם הל' מאכא"ס שם (ה"ב) כדלקמן בפנים (וכן בהל' ע"ז פ"ד שם).

(37) ראה ציוני מהר"ן על הרמב"ם הל' מאכא"ס שם (ה"א).

(38) הל' מאכא"ס שם ה"ב.

(39) ראה יד מלאכי שבהערה 14.

(40) מאה פעמים ועוד כתב הרמב"ם בספרו „יראה לי“ (נסמנו במבוא לרמב"ם צילום דפוס רומי רמ (ירושלים תשט"ו – ע' ו)) שאינו כערך לרבבות ההלכות שבספרו. ועוד ועיקר – בהנ"ל כולל גם מה שפסק והכריע כו', ובפנים מדובר ע"ד חידושי דינים.

(33) וראה בהמשך דברי הצפ"נ הל' מאכא"ס שם.

(34) י"ל הנפק"מ: בשיעור – גדרו שאפשרי שיוגרע; כל שהוא – גדרו להיפך: כל שהוא. ונפק"מ כשנפל מהתערובה לתערובה שני וכו'. וראה פלוגתת הט"ז (יו"ד סצ"ב סקט"ז) והש"ך (נקודת הכסף שם). ועפ"ז אי"ז פלוגתא במציאות. וראה פמ"ג (משב"ז) שם. שו"ע אדה"ז או"ח סתמ"ז סט"ז. ואכ"מ.

(35) ל' הרמב"ם הל' שבת שם.

האבן, "אחר שנבנית במזבח", לא הוסיף "אבן שנפגמה כשיעור זה" וכיוצא בזה (וכן בזה שבין ב' ההלכות הללו העוסקות באבני המזבח הפסיק בדין "אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו פסולין כו") –

כוונתו לרמז (ולהדגיש) שב"אבן שנפגמה כו" אחר שנבנית במזבח" נוסף עוד פסול שאינו שייך לשיעור "כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה", אלא זהו פסול ב"כל שהוא", היינו בגדרי כל שהוא, וכו"ל.

והטעם לחילוק זה מבואר בדברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה שם בהלכה שלאחרי זה⁴¹: "הנותץ אבן אחת מן המזבח או מכל ההיכל או מבין האולם ולמזבח דרך השחתה לוקה שנאמר⁴² ונתצתם את מזבחות וגו' לא תעשון כן לה' אלקיכם", והיינו ששורש איסור זה הוא בדיני ע"ז, וכהדגשת הרמב"ם בהלכות יסודי התורה⁴³: "הסותר אפילו אבן אחת דרך השחתה מן המזבח או מן ההיכל או משאר העזרה לוקה שנאמר בעבודת כוכבים כי את מזבחותם תתצון⁴⁴ וכתוב לא תעשון כן לה' אלקיכם".

ונמצא, שהאיסור כאן הוא לנתוץ אפילו כל שהוא מאבן אחת מן המזבח וכיוצא בזה, ונתיצה כל שהוא היינו פגימה (אפילו כל שהוא), וכמ"ש באור

(41) פ"א ה"ז.

(42) ראה יב, ג"ד.

(43) פ"ו ה"ז.

(44) תשא לד, יג (ועד"ז ואתחנן ז, ה). וצ"ע שאינו מביא הפסוק דראה – ובפרט שבהמשך ההלכה מביאו. וראה ספר המדע (ירושלים, תשכ"ד) מב' דפוסים, שהכוונה להפסוק דראה. ואכ"מ.

החיים⁴⁵ "שלא אמר בדיוק אבן אחת אלא שעושה בנתיצתו רועם בבנין"⁴⁶.

ז. ועפ"ז מובן החילוק בין אבן שנפגמה קודם שנבנית במזבח ובכשב"אבן שנפגמה כו" אחר שנבנית במזבח או בכשב:

פסול אבן שנפגמה קודם הבנין הוא מצד הציווי והחיוב "אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'", היינו, שהאבנים צריכות להיות שלימות בשעת הבניה – ולכן צריך להיות בפגימה איזה שיעור כדי שתחשב לחסרון וקלקול בשלימות האבן⁴⁷, ושיעור זה הוא "כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה".

משא"כ אבן שנפגמה אחר שנבנית במזבח, מאחר שהדבר נוגע בענין "לה' אלקיכם", שהרי זהו "מזבח ה'", הרי זה שייך לא רק לחיוב "אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'"⁴⁸ אלא גם לגדר נתיצת המזבח, שיסודו הוא "לא תעשון כן (כמו למזבח דע"ז) לה' אלקיכם";

(45) עה"ת ראה שם.

(46) הובא במנחת מצוה תלו (מה, ב). ובהמשך לזה מביא מ"תוס' מכות (כב, רע"א) שכתבו גבי עצי הקדש דהשורף חייב אף שאינו שוה פרוטה ופשוט דה"א א"צ שום שיעור כלל דעל כל שהוא חייב כו' דאיסורי ע"ז הוא בכ"ש ועז"נ לא תעשון וכו' וחיובים על כ"ש.

(47) ולפ"ז מש"כ ברש"י חולין (הנ"ל הערה 20) "באבנא כל דהוא כדכתיב אבנים שלימות" (וראה רמב"ן, רשב"א וכו' שבהערה הנ"ל), אין הכוונה כל שהוא ממש – שלא בגדר "שיעור", כ"א "כל שהוא" לגבי השיעור דטפת או כזית שבפגימת "סיד" המבואר שם.

(48) שבוזה הוא המדובר בחולין (בשיעור כדי שתחגור בה הצפורן).

ואע"פ שהלאו והמלקות בנתיצת אבן נאמרו דוקא בפעולת האדם: „הנותן אבן אחת מן המזבח . . שנאמר . . לא תעשון כן לה' אלקיכם", ויתרה מזו, דוקא ב„דרך השחתה" – הרי מובן, שגם הנתיצה (פגימה) הנפעלת בחפצא, כשלעצמה, אפילו שלא ע"י פעולת גברא ובדרך השחתה, יש לה שייכות והיא על-דרך גדר ביטול ע"ז, דכשם שמצות „ונתתם את מזבחותרם גו" אין תוכנה רק מעשה הניתוח של הגברא, אלא גם ביטול המציאות של „מזבחותרם", על-דרך זה הוא גם באיסור „לא תעשון כן לה' אלקיכם", דהלאו והמלקות הם רק על עשיית האדם, אבל תוכן וגדר האיסור הוא – שלא יהא שום דבר ב„מזבח ה' אלקיך" נתון ובטל, והרי זה כולל ושוכל נתיצת האבן בכל אופן שהוא.

[ויש להוסיף בזה ע"פ מ"ש בצפנת-פענח⁵¹ בגדר „לא תעשון כן לה' אלקיכם", שהחויב בזה אינו רק בהפקעת הקדושה⁵² מהאבן, אלא גם

„וכן אבני היכל והעזרות שלמות היו" (וקאי על האבנים קודם שנבנו) – הוא לפי ששיעור פגימתן גדול יותר מ„כדי שתחגור בה הצפור", דאל"כ איך בנו המקדש ע"י שמיר (כנ"ל ס"א מהפ"ח).

ועוד י"ל, שכאן לא הוצרך הרמב"ם לפרש השיעור, כי סמך על מ"ש בתחילת הלכה זו (משא"כ הדין ד„אבני היכל ועזרות שנפגמו" שבא בהלכה בפ"ע). וראה מנ"ח הנ"ל הערה 8 (שתי קושיית התוס' לדעת הרמב"ם).

(51) ה' יסודי התורה שם. וראה גם מהד"ת לד, סע"ד. עד, ג. ועוד (נעתקו בצפנת-המלוט להל' ביהב"ח כאן).

(52) וראה מנ"ח שבהערה 46.

וממילא, כשם שהאיסור בע"ז הוא בכל שהוא, ולא בגדר שיעור כנ"ל, על-דרך זה הפגימה באבן שנבנית במזבח אינה בגדר שיעור, אפילו לא שיעור הכי קטן „כדי שתחגור בה הציפור" (גם להיש-אומרים שזהו כל שהוא), אלא – „אבן שנפגמה" סתם, ללא כל שיעור^{48*}, „אותה האבן פסולה"⁴⁹.

[ועפ"ז י"ל שגם מה שאין הרמב"ם מפרש השיעור ב„אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנפגמו", אין זה מפני ששיעור פגימתן הוא גדול מ„כדי שתחגור בה הציפור" (כנ"ל ס"א), אלא אדרבה, דמאחר שהאבנים נעשו חלק מההיכל והעזרות⁵⁰ – אין איסור הפגימה בהם בגדר שיעור, אלא הוא בכל שהוא^{50*}].

(48*) ואף ש„מזבח שנפגם מבניינו [היינו מסיד המזבח כו'] . . פחות מטפח כשר" (רמב"ם ה' ביהב"ח ספ"ב) – י"ל ע"פ מ"ש הריטב"א (חולין שם) ד„סיד שהוא מקובץ מדברים נפרדים וטבעו להפריד כל דהו כשמתביש ואם אדם מקפיד בו הרבה לא תמצא מעולם מזבח כשר", וי"ל, דכיון שסיד אינו דבר שלם אלא מקובץ מדברים נפרדים, לא חל עליו גדר „פגימה" בפחות מטפח, משא"כ באבן דגם אם נפגם כ"ש הוי אבן פגומה. ועצ"ע.

(49) אפילו את"ל (ראה לעיל ס"ב-ג) שלהרמב"ם גם באבני מזבח לאחר ששנבנית במזבח הפגימה היא „כדי שתחגור בה הציפור", יש לומר, דזה גופא שלא כתבו מפורש בדין זה הוא, לפי שבאבני מזבח, זה שהפגימה פוסלת כדי שתחגור בה צפור, הוא לא בגדר שיעור פגימה, אלא סימן על פגימה כל שהיא.

(50) ועל דין זה לא קשה קושיית התוס' (דלעיל הערה 8) איך נבנה ביהמ"ק ע"י שמיר, כי דין זה באבני היכל כו' הוא רק לאחר ששנבנית, משא"כ בהשמיר שהי' לפני הבנין.

(50*) אבל זה שהרמב"ם סתם (בהלכה יד)

במה שעייז נפסל המזבח (או נעשה חסרון בעזרה כו')⁵³ —

ועל-דרך-זה ישנם גם ב„אבן שנפגמה .. אחר שנבנית במזבח“ שני פרטים אלו — הן הפקעת הקדושה מהאבן, „אותה האבן פסולה“, והן ביטול קדושת המזבח בנוגע להקרבה⁵⁴, כמ"ש הרמב"ם בהלכות פסולי המוקדשין⁵⁵, „שהרי אין שם מזבח לזרוק עליו ונאמר וזבחת עליו .. בתקונו לא פגום“⁵⁶.

(ומעין זה ועל-דרך-זה הוא גם ב„אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו“ שבהלכה טו).

ח. ענין שיעור פגמת האבן לאחר שנבנית במזבח יש לו שייכות גם לשמן של הלכות אלו — „בית הבחירה“⁵⁷.

דהנה, בית הבחירה נקרא כן על שם „המקום אשר יבחר ה'“⁵⁸, והרמב"ם

(53) ועיין בצפצפ"נ שם שעפ"ז מתרץ שינוי ל' הרמב"ם בין ה' יסוה"ת שכתב „הסותר“ ומוסיף „או משאר העזרה“, ובה' ביהב"ח כ' „הנותק“ ולא כתב „מן העזרה“.

(54) ראה מאירי שבהערה 21, שמוסיף שם „נפסל כלו“.

(55) נסמן בהערה 19.

(56) ומטעם זה הוסיף הרמב"ם כאן בהט"ז „והשאר כשרות“, כי אף שאין שם מזבח לזרוק עליו, דהמזבח נפסל, שאר האבנים נשארו כשרות, ובמילא אפשר להכשיר המזבח ע"י חליפת אבן הפגומה. וראה בהנסמן לעיל הערה 11.

(57) כן קוראים הרמב"ם, אף דלשון הכתוב שהביא לראי' (ריש ה' ביהב"ח) הוא „ועשו לי מקדש“ (תרומה כה, ח), ובעצמו כותב בכ"מ הלשון „(בית ה)מקדש“. וראה לקו"ש ח"ט ע' 143 ואילך; חכ"ד ע' 83 ואילך — ובהנסמן שם.

(58) ראה יב, יא. וכן בפרשתנו כו, ב. ועוד. וראה לקו"ש חכ"ד שם (ע' 79 ואילך). וש"נ.

מדגיש בזה (כמו שנתבאר פעמים רבות)⁵⁹ שעיקר מעלת המקדש היא בזה שהוא „בית הבחירה“, בחירת הקב"ה:

ידוע⁶⁰ שבחירה אמיתית היא דוקא כשהבחירה בדבר היא אך ורק מצד בחירתו החפשית של הבוחר, ולא מחמת מעלה וחשיבות איזו שתהיה שבדבר הנבחר, ובכלל, לא מחמת שום סיבות וטעמים ונטיות, המכריחים את הבוחר.

ומזה מסתעפים שני ענינים:

א) כשאדם בוחר בדבר מחמת מעלתו וחשיבותו, מובן שמידת ותוקף הבחירה בו ע"י הבוחר היא כפי מידת מעלתו וחשיבותו;

אבל כשהבחירה אינה מצד מעלת הדבר, אלא מפני שהבוחר בחר בו בבחירתו החפשית, הרי זה באופן שאינו ע"פ מידה ושיעור (וממילא, זהו גם ענין תמיד).

ב) מזה מובן גם, שכשנעשה חסרון בדבר הנבחר — הרי אם הרצון והבחירה בדבר היו מחמת מעלתו, תלוי הדבר ב„שיעור“ החסרון, עד כמה הוא פוגם במעלת הנבחר; אבל כשהבחירה בדבר היא מצד הבוחר, אזי אין נוגע שיעור החסרון, דמכל מקום לא זהו הדבר שבחר בו.

ט. ועפ"ז יובן גם בנוגע לבית המקדש: מאחר שעיקר מעלתו של הבית היא בזה שהוא „בית הבחירה“, אין החסרון והפגם בבית נמדדים ע"פ איזה שיעור, אלא אפילו משהו חסרון נוגע בעיקר ענינו של בית הבחירה.

(59) ראה לקו"ש שבהערה 57.

(60) ראה לקו"ש ח"ז ע' 89 ואילך. וש"נ.

למזבח עצמו⁶², כמודגש בכתוב⁶³ „וזה
מזבח לעולה לישראל”,

וכמו שהביא הרמב"ם בריש הלכות
בית הבחירה⁶⁴ שני הפרטים שבכתוב
זה: „זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח
לעולה לישראל”, היינו, שישנם דיוק
ובחירה בפני עצמם („וזה”) בנוגע
למזבח.

(משיחת ש"פ דברים תשד"נ)

ועפ"ז יומתק גם מה שהענין הנ"ל,
שהפגימה היא בכל שהוא, מודגש
בעיקר בנוגע למזבח (וכנ"ל, ששינה
הרמב"ם והזכיר השיעור „כדי שתחגור
בה הציפורן” לא (כבגמרא) בנוגע
לאבן אחר שנבנית במזבח, אלא בנוגע
לאבן העומדת לבנין המזבח) —

כי במזבח⁵⁹ היתה בחירה מיוחדת הן
בנוגע למקומו, כהדגשת הרמב"ם⁶¹
„המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין
אותו ממקומו לעולם”, והן בנוגע

(62) ראה לקו"ש חכ"ד שם ע' 83 הערה *38.

(63) דה"א כב, א.

(64) פ"א ה"ג.

(61) הל' ביהב"ח רפ"ב. — וראה באריכה

לקו"ש ח"ל ע' 68 ואילך.

